TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2025. gada 6. martā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Elektroenerģijas iekšējais tirgus – Direktīva (ES) 2019/944 – 57. panta 4. un 5. punkts – Valsts regulatīvās iestādes neatkarība, pildot pienākumus un īstenojot pilnvaras – Dalībvalsts formulētas vadlīnijas – Tiesību aktu grozījumi, kuru mērķis ir pazemināt elektroenerģijas sadales cenas – Lēmums par elektroenerģijas sistēmas darbības tarifu kontroles metodiku, ko pēc šiem grozījumiem pieņēmusi attiecīgā regulatīvā iestāde – Likuma, ar kuru izdarīti minētie grozījumi, sagatavošanas darbu ņemšana vērā

Lietā C-48/23

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *markkinaoikeus* (Komerclietu tiesa, Somija) iesniegusi ar 2023. gada 1. februāra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2023. gada 1. februārī, tiesvedībā

***Alajärven Sähkö Oy* u.c.,**

Elenia Verkko Oyj

pret

Energiavirasto,

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: ceturtās palātas priekšsēdētājs I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*] (referents), kas pilda piektās palātas priekšsēdētāja pienākumus, D. Gracijs [*D. Gratsias*] un J. Regans [*E. Regan*],

ģenerāladvokāts: Rants [*A. Rantos*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– *Alajärven Sähkö Oy* u.c. vārdā – *E. Ruohoniemi*, *asianajaja*,

– *Elenia Verkko Oyj* vārdā – *M. Alkio*, *asianajaja*,

* Tiesvedības valoda – somu.

– *Energiavirasto* vārdā – *J. Tervo*, pārstāvis,

– Somijas valdības vārdā – *M. Pere*, pārstāvis,

– Kipras valdības vārdā – *E. Symeonidou*, pārstāvis,

– Eiropas Komisijas vārdā – *O. Beynet*, *J. Ringborg* un *T. Scharf*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2024. gada 5. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/944 (2019. gada 5. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES (OV 2019, L 158, 125. lpp.) 57. panta 4. un 5. punkta, kā arī 59. panta interpretāciju.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp Somijas uzņēmumiem – elektroenerģijas sistēmas operatoriem – *Alajärven Sähkö Oy* u.c. un *Elenia Verkko Oyj*, no vienas puses, un *Energiavirasto* (enerģētikas aģentūra, Somija), no otras puses, par šīs aģentūras lēmumu atcelšanu, ciktāl ar tiem ir grozīta elektroenerģijas sistēmas darbības tarifu kontroles metodika.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 2009/72/EK

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/72/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu (OV 2009, L 211, 55. lpp.) 35. panta "Regulatīvo iestāžu norīkošana un neatkarība" 4. un 5. punktā noteikts:

"4. Dalībvalstis garantē regulatīvās iestādes neatkarību un nodrošina, ka tā izmanto savas pilnvaras taisnīgi un pārredzami. Minētajā nolūkā dalībvalstis nodrošina, ka regulatīvā iestāde, veicot šajā direktīvā un saistītajos tiesību aktos paredzētos regulatīvos uzdevumus:

a) ir juridiski un funkcionāli neatkarīga no citām publiskām vai privātām struktūrām;

b) nodrošina, ka tās personāls un par tās vadību atbildīgās personas:
   i) darbojas neatkarīgi no tirgus interesēm; un

ii) veicot regulatīvus uzdevumus, neprasa un nepieņem tiešus norādījumus no valdības vai citām publiskām vai privātām struktūrām. Attiecīgos gadījumos minētā prasība neskar ciešu sadarbību ar citām attiecīgām valsts iestādēm vai valdības noteiktās vispārējās politikas vadlīnijas, kas nav saistītas ar 37. pantā noteiktajām regulatīvajām pilnvarām un pienākumiem.

5. Lai aizsargātu regulatīvās iestādes neatkarību, dalībvalstis jo īpaši nodrošina, ka:

a) regulatīvā iestāde var pieņemt lēmumus neatkarīgi no politiskām struktūrām un ka tai ir atsevišķi ikgadēji budžeta piešķīrumi un iespēja neatkarīgi īstenot piešķirto budžetu, kā arī to, ka tai ir atbilstīgi cilvēkresursi un finanšu resursi, lai veiktu savus pienākumus; un

b) regulatīvās iestādes valdes locekļus vai, ja valdes nav, regulatīvās iestādes vadību ieceļ uz noteiktu laiku no pieciem līdz septiņiem gadiem, un šo termiņu var atjaunot vienu reizi.

Attiecībā uz šā punkta pirmās daļas b) apakšpunktu dalībvalstis nodrošina atbilstīgu valdes vai vadības rotācijas sistēmu. Valdes locekļus vai, ja valdes nav, augstākās vadības locekļus var atbrīvot no amata pirms pilnvaru termiņa beigām vienīgi tad, ja viņi vairs neatbilst šajā pantā minētajiem nosacījumiem vai ir vainīgi attiecīgās valsts tiesību aktu pārkāpumā."

Direktīva 2019/944

4 Atbilstoši Direktīvas 2019/944 80. un 87. apsvērumam:

"(80) Lai elektroenerģijas iekšējais tirgus darbotos pareizi, regulatīvajām iestādēm ir jāspēj pieņemt lēmumus par visiem nozīmīgiem regulēšanas jautājumiem un jābūt pilnīgi neatkarīgām no visām citām publiskām un privātām interesēm. [..]

[..]

(87) Šī direktīva [..] neliedz dalībvalstīm iespēju izveidot un publicēt savu valsts enerģētikas politiku. Tas nozīmē, ka – atkarībā no dalībvalsts konstitucionālās uzbūves – dalībvalsts kompetencē varētu būt tāda politikas satvara noteikšana, kurā regulatīvajām iestādēm ir jādarbojas, piemēram, saistībā ar piegādes drošību. Tomēr vispārējām enerģētikas politikas vadlīnijām, ko noteikušas dalībvalstis, nebūtu jāapdraud regulatīvo iestāžu neatkarība un autonomija."

5 Šīs direktīvas 57. panta "Regulatīvo iestāžu norīkošana un neatkarība" 4. un 5. punktā noteikts:

"4. Dalībvalstis garantē regulatīvās iestādes neatkarību un nodrošina, ka tā izmanto savas pilnvaras taisnīgi un pārredzami. Minētajā nolūkā dalībvalstis nodrošina, ka regulatīvā iestāde, veicot šajā direktīvā un saistītajos tiesību aktos paredzētos regulatīvos uzdevumus:

a) ir juridiski un funkcionāli neatkarīga no citām publiskām vai privātām struktūrām;

b) nodrošina, ka tās personāls un par tās vadību atbildīgās personas:
   i) darbojas neatkarīgi no tirgus interesēm; un

ii) veicot regulatīvus uzdevumus, neprasa un nepieņem tiešus norādījumus no valdības vai citām publiskām vai privātām struktūrām. Attiecīgos gadījumos minētā prasība neskar ciešu sadarbību ar citām attiecīgām valsts iestādēm vai valdības noteiktās vispārējās politikas vadlīnijas, kas nav saistītas ar 59. pantā noteiktajām regulatīvajām pilnvarām un pienākumiem.

5. Lai aizsargātu regulatīvās iestādes neatkarību, dalībvalstis jo īpaši nodrošina, ka:

a) regulatīvā iestāde var pieņemt lēmumus neatkarīgi no politiskām struktūrām;

[..].”

6 Šīs direktīvas 59. panta “Regulatīvo iestāžu pienākumi un pilnvaras” 1. punkta a) un m)apakšpunktā paredzēts:

“Regulatīvajai iestādei ir šādi pienākumi:

a) atbilstīgi pārredzamiem kritērijiem noteikt vai apstiprināt pārvades vai sadales tarifus vai to aprēķināšanas metodiku, vai abus minētos;

[..]

m) noteikt vai apstiprināt pakalpojumu un piegādes kvalitātes standartus un prasības vai arī veikt šos uzdevumus kopā ar citām kompetentajām iestādēm un pārraudzīt tīkla drošības un uzticamības noteikumu ievērošanu un darbības rezultātu atbilstību”.

Somijas tiesības

Uzraudzības likums

7 Saskaņā ar *laki sähkö – ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta* (590/2013) (Likums par elektroenerģijas un gāzes tirgus uzraudzību (590/2013), turpmāk tekstā – “Uzraudzības likums”) 10. panta pirmās daļas 1. punktu enerģētikas aģentūra izdod lēmumu (lēmums par noteikšanu), nosaka sistēmu operatoriem, par sistēmām atbildīgajiem galvenajiem sistēmu operatoriem un par sistēmām atbildīgajiem pārvades sistēmas operatoriem saistošu metodiku, pamatojoties uz kuru attiecīgajā kontroles periodā nosaka no tīkla darbības izrietošos sistēmas operatora ienākumus un maksu, ko iekasē par pārvades pakalpojumiem, pirms šīs metodikas ieviešanas.

8 Atbilstoši šī likuma 10. panta otrajai daļai lēmumā, ar ko paredz metodiku, kas piemērojama, nosakot tarifus, var tostarp paredzēt kapitāla, kas saistīts ar tīkla darbību vai pakalpojumiem, novērtēšanas principus, veidu, kā noteikt pieļaujamos ienākumus no kapitāla, kas saistīts ar sistēmas darbību vai pakalpojumu, vai pieļaujamos ienākumus no pakalpojuma, veidu, kā nosaka tīkla darbības vai pakalpojuma rezultātus, kā arī tādējādi vajadzīgo peļņas un zaudējumu aprēķina korekciju un bilanci, kā arī mērķus, kas stimulē tīkla darbības efektivitātes palielināšanu, veicina tirgu integrāciju, tīkla drošības uzlabošanu, kā arī sekmē ar to saistīto pētniecisko darbību, tīkla attīstību un sistēmas pakalpojumu nodrošināšanu, kas veicina pasākumu izstrādi, lai sekmētu sistēmas izmantotāju energoefektivitātes uzlabošanu, kā arī veidu, kā šie mērķi tiek noteikti, un metodiku, izmantojot kuru tos piemēro cenu noteikšanā.

9 Minētā likuma 13. panta pirmās daļas 2. punktā paredzēts, ka enerģētikas aģentūra lēmumu par noteikšanu var grozīt, pieņemot jaunu lēmumu, pamatojoties uz pieteikumu, ko iesniedzis lēmuma par noteikšanu adresāts, vai pēc savas iniciatīvas. Uz noteiktu laiku pieņemtu lēmumu par noteikšanu var grozīt pēc lēmuma adresāta vai arī pašas aģentūras iniciatīvas un uz nenoteiktu laiku pieņemtu lēmumu par noteikšanu var grozīt pēc enerģētikas aģentūras iniciatīvas, ja grozījumi ir balstīti uz tiesību aktu izmaiņām.

Elektroenerģijas tirgus likums

10 Atbilstoši *sähkömarkkinalaki* (588/2013) (Elektroenerģijas tirgus likums (588/2013), turpmāk tekstā – "Elektroenerģijas tirgus likums") 19. panta 1. punktam sistēmas operatoram, lai nodrošinātu pietiekamu elektroenerģijas piegādes kvalitāti sistēmas lietotājiem, jāuztur, jāekspluatē un jāattīsta savs elektroenerģijas tīkls un pieslēgumi citiem tīkliem, ievērojot prasības par elektroenerģijas sistēmas darbību un tīkla lietotāju pamatotas vajadzības."

11 Saskaņā ar šī likuma 19. panta 2. punktu, kas stājās spēkā pēc grozījumiem, kas tika izdarīti ar *laki sähkömarkkinalain muuttamisesta* (730/2021) (Likums, ar ko groza Elektroenerģijas tirgus likumu (730/2021), turpmāk tekstā – "Likums 730/2021"), elektroenerģijas sistēmu plāno, attīsta un uztur tostarp tā, lai tā atbilstu elektroenerģijas sistēmas darbībai izvirzītām kvalitātes prasībām un attiecīgi būtu laba elektroenerģijas pārvades un sadales tehniskā kvalitāte un lai sistēmas operators sistēmas lietotājiem var sniegt pārvades un sadales pakalpojumus rentablā veidā.

12 Elektroenerģijas tirgus likuma 51. pantā ir ietverti detalizētāki noteikumi par sadales sistēmas darbībai izvirzītām kvalitātes prasībām.

13 Šī likuma, kurā grozījumi izdarīti ar Likumu 730/2021, 52. panta pirmajā daļā ir paredzēts, ka elektroenerģijas sadales sistēmas attīstības pamatā jābūt pārredzamam attīstības plānam, kurā tostarp iekļauj:

– plānu būtiskiem ieguldījumiem sadales sistēmā, kuri nepieciešami, lai uzturētu šīs sistēmas pārvades jaudu un desmit gadu laikā pieslēgtu sadales sistēmai jaunas elektroenerģijas ražošanas jaudas un jaunas slodzes, tostarp elektrisko transportlīdzekļu uzlādes punktus, kā arī nepieciešamību piegādāt no sauszemes elektroenerģiju jūras un iekšzemes ūdensceļu kuģiem;

– pasākumus, kurus īstenojot, sadales sistēmā piemēro un uztur šī likuma 51. un 119. pantā paredzētās prasības;

– plānu attiecībā uz iespējamo elastīguma izmantošanu elektroenerģijas patēriņā un elektroenerģijas uzglabāšanā, sadales sistēmas operatora energoefektivitātes pasākumu izmantošanu un citu resursu iespējamu izmantošanu kā iespēju sadales un pārvades tīkla jaudas paplašināšanai, un

– sadales tīkla attīstībai paredzēto pasākumu rentabilitātes atbilstošu salīdzinājumu.

14 Elektroenerģijas tirgus likuma 119. pantā, kas tika grozīts ar Likumu 730/2021, ir ietverts pārejas noteikums par sadales sistēmu ekspluatācijas drošumu.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

15 Enerģētikas aģentūra ar 2015. gada 30. novembra lēmumiem noteica kontroles metodiku kontroles periodiem attiecīgi no 2016. gada 1. janvāra līdz 2019. gada 31. decembrim un no 2020. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 31. decembrim, lai noteiktu atlīdzību, ko tīkla operators saņem par tīkla darbību, un maksu, ko iekasē par pārvades pakalpojumiem.

16 Ar 2021. gada 15. decembra lēmumiem (turpmāk tekstā – "apstrīdētie lēmumi") šī aģentūra grozīja 2015. gada 30. novembra lēmumus. Konkrēti – tā pārskatīja šo kontroles metodiku attiecībā uz laikposmam no 2022. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 31. decembrim. Turklāt apstrīdētajos lēmumos minētā aģentūra norādīja, ka tā šos grozījumus ir veikusi pēc savas iniciatīvas pēc Likuma 730/2021 stāšanās spēkā.

17 Ar prasībām, kas 2022. gada 17. un 19. janvārī celtas *markkinaoikeus* (Komerclietu tiesa, Somija), kas ir iesniedzējtiesa, prasītājas pamatlietā tostarp lūdz atcelt strīdīgos lēmumus, ciktāl ar tiem ir grozīta minētā kontroles metodika, aktualizējot ienākumu bāzes aprēķināšanai izmantojamās vienības cenas un atceļot bezriska procentu likmes noteikšanai piemērojamo alternatīvo aprēķina metodi. Prasītājas tostarp apgalvo, ka enerģētikas aģentūra šos lēmumus neesot pieņēmusi patstāvīgi kā neatkarīga regulatīvā iestāde tā, kā to pieprasa Direktīvas 2019/944 57. pants.

18 Enerģētikas aģentūra lūdz iesniedzējtiesu noraidīt šīs prasības. Tā minētajā tiesā apgalvo, ka izmaiņas kontroles metodikā saistībā ar sistēmas operatora atlīdzības un maksas, ko iekasē par pārvades pakalpojumiem, noteikšanu ietilpst Elektroenerģijas tirgus likumā un Uzraudzības likumā izdarītajos grozījumos. Tā apgalvo, ka valsts likumdevējs uzskatīja, ka šie grozījumi atbilst Savienības tiesību prasībām par valsts regulatīvās iestādes neatkarību un attiecas tikai uz vispārēju vadlīniju noteikšanu.

19 Iesniedzējtiesa norāda, ka tai, izskatot pamatlietu, jāizvērtē, vai enerģētikas aģentūra ar apstrīdētajiem lēmumiem varēja grozīt sākotnējo kontroles metodiku kontroles perioda laikā. Veicot šo vērtējumu, tai jānosaka, vai ar grozījumiem, kas Elektroenerģijas tirgus likumā izdarīti ar Likumu 730/2021, ir aizskarta valsts regulatīvās iestādes neatkarība, kas Direktīvā 2019/944 paredzēta attiecībā uz sistēmas tarifu noteikšanu un citiem šīs iestādes regulatīviem pienākumiem. Šajā nolūkā esot jāinterpretē šīs direktīvas 57. panta 4. un 5. punkts un 59. pants.

20 Enerģētikas aģentūra apstrīdētos lēmumus esot pamatojusi galvenokārt ar Likuma 730/2021 sagatavošanas darbiem. Šajos lēmumos tostarp esot norādīts, ka pēc Elektroenerģijas tirgus likuma 730/2021 grozījumiem, kas stājās spēkā 2021. gada 1. augustā, enerģētikas aģentūra sāka gatavot minētos kontroles metodikas grozījumus, lai pielāgotu tos tiesību aktu prasībām. Šo grozījumu galvenais mērķis bija nodrošināt enerģētikas aģentūru ar jauniem instrumentiem, ar kuru palīdzību var ietekmēt pārvades maksas izmaiņas, vienlaicīgi neapdraudot inteliģentas elektroenerģijas sistēmas attīstību, kam raksturīga piegādes drošība.

21 Somijas valdības izstrādātajā likumprojektā, kurā paredzēti minētie grozījumi (turpmāk tekstā – "likumprojekts"), bija norādīts, ka to mērķis ir ierobežot elektroenerģijas sadales cenu pieaugumu ar pasākumiem, kas vērsti uz to, lai samazinātu sadales sistēmu operatoru izmaksu līmeni un neļautu šo izmaksu līmeņa palielināšanos. Šis projekts attiecās uz grozījumiem kontroles metodikā, ko enerģētikas aģentūra bija ieviesusi pēc grozījumu, kas Elektroenerģijas tirgus likumā tika izdarīti ar Likumu 730/2021, stāšanās spēkā. Minētajā projektā bija norādīts, ka aprēķina metodikas pārskatīšana nav atkarīga no tā, vai pastāv tiesību akti, kas tieši attiecas uz šīs aprēķina metodikas saturu. Turklāt tajā bija paskaidrots, ka minētā aģentūra šī paša projekta

sagatavošanas darbu laikā izstrādātajā pamatziņojumā bija norādījusi, ka, ņemot vērā ierosinātos grozījumus sadales sistēmu operatoriem piemērojamajā tiesiskajā regulējumā, tai attiecībā uz pašreizējo pārbaudes periodu jau bija jāgroza spēkā esošie lēmumi par šo operatoru tarifu aprēķināšanas metodiku.

22 Saskaņā ar attiecīgajā likumprojektā izklāstīto Ekonomikas un nodarbinātības ministrijas vērtējumu aprēķina metodikas izmaiņām esot būtiska ietekme uz sadales sistēmu operatoru un to īpašnieku atalgojumu.

23 Turklāt Somijas parlamenta Ekonomikas lietu komiteja ziņojumā, kas tika iesniegts parlamentārajās debatēs par šo likumprojektu, esot norādījusi, ka ir jāiejaucas attiecībā uz pārmērīgi lielo sistēmas operatoru atlīdzību, ko pieļāva esošā aprēķina metodika. Saskaņā ar šo ziņojumu attiecīgo faktu rašanās laikā spēkā esošā kontroles modeļa ietvaros tīkla vērtība esot tikusi noteikta, pamatojoties uz enerģētikas iestādes noteiktajām vienības cenām par katru sastāvdaļu astoņu gadu laikposmam no 2016. līdz 2023. gadam, taču šīs cenas vairs neatspoguļo faktisko izmaksu līmeni. Saskaņā ar šo ziņojumu likuma grozījumi ir konkrēti vērsti uz to, lai izmainītu kontroles metodiku aktuālā kontroles perioda laikā.

24 Turklāt iesniedzējtiesa uzskata, ka no 2020. gada 11. jūnija sprieduma *Prezident Slovenskej republiky* (C-378/19, EU:C:2020:462) un 2021. gada 2. septembra sprieduma Komisija/Vācija (Direktīvas 2009/72 un Direktīvas 2009/73 transponēšana) (C-718/18, EU:C:2021:662) izriet, ka nedz elektroenerģijas pārvades un sadales tarifu aprēķināšanas metodika kopumā, nedz ar tām saistītie dažādie būtiskie jautājumi valsts regulatīvajai iestādei nevar tikt saistoši noteikti valsts tiesībās. Turklāt saskaņā ar šo judikatūru arī ministrijas pārstāvju norādījumi, kas attiecas uz valsts regulatīvās iestādes lēmumpieņemšanas procesu un ir saistīti ar šīs iestādes galvenajiem regulatīvajiem pienākumiem un pilnvarām, uzskatāmi par iestādes neatkarības apdraudējumu.

25 Direktīva 2019/944 neliedz dalībvalstīm izstrādāt un īstenot pašām savu valsts enerģētikas politiku. Tomēr dalībvalstu pieņemtās vispārējās enerģētikas politikas vadlīnijas nevar nedz ierobežot regulatīvās iestādes neatkarību vai autonomiju, nedz apdraudēt regulatīvās iestādes galvenos regulatīvos pienākumus un pilnvaras.

26 Papildus iesniedzējtiesa norāda, ka grozījumi, kas Elektroenerģijas tirgus likumā izdarīti ar Likumu 730/2021, paši par sevi tieši neskar sadales sistēmu operatoru kontroles metodiku, ko enerģētikas aģentūra piemēro, lai noteiktu saprātīgu atlīdzību sadales sistēmu operatoriem. Turklāt šie grozījumi nav tieši izmainījuši atsevišķi katrai vienībai noteiktās cenas, kuras piemēro, aprēķinot šo ienākumu bāzi, nedz arī izmainījuši bezriska procentu likmi, ko izmanto, lai noteiktu minētās atlīdzības atbilstīgu līmeni. Minēto grozījumu mērķis, kāds tas izrietot no to sagatavošanas darbiem, esot bijis izraisīt elektroenerģijas sadales cenu pazemināšanos. Šajā nolūkā regulatīvajai iestādei esot piešķirti līdzekļi un pamatojums, lai grozītu aprēķina metodiku jau pārbaudes perioda laikā, jo šīs metodikas grozījumi un to sekas tika izvērtētas iepriekš. Šķiet, ka šiem apsvērumiem ir bijusi tieša ietekme uz to, kā enerģētikas aģentūra pieņēmusi apstrīdētos lēmumus.

27 Iesniedzējtiesa uzskata, ka ir nepieciešama Savienības tiesību interpretācija, lai atrisinātu tajā izskatāmo strīdu par to, vai valsts tiesiskajā regulējumā izvirzīto mērķi ierobežot elektroenerģijas sadales cenu pieaugumu un samazināt ar šo sadali saistītās izmaksas, lai palielinātu sistēmas uzņēmumu izmaksu efektivitāti, var uzskatīt par tādu, kas neietekmē valsts regulatīvās iestādes regulatīvos pienākumus un pilnvaras, vai arī jāatzīst, ka šos pienākumus var ietekmēt tādas vispārējās vadlīnijas kā pamatlietā aplūkotās. Minētā tiesa arī vaicā, kādi kritēriji jāņem vērā,

veicot šādu vērtējumu. Šādā kontekstā iesniedzējtiesa turklāt jautā, kāda nozīme šajā ziņā jāpiešķir tam, ka iepriekš izklāstītie apsvērumi ir ietverti likuma sagatavošanas darbos, it īpaši ņemot vērā 2004. gada 29. aprīļa spriedumu *Björnekulla Fruktindustrier* (C-371/02, EU:C:2004:275), kā arī par to, vai šie apsvērumi var tikt uzskatīti par "vispārējām vadlīnijām" Direktīvas 2019/944 57. panta izpratnē.

28 Šādos apstākļos *markkinaoikeus* (Komerclietu tiesa) tiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Kādi kritēriji jāizmanto un jāņem vērā, vērtējot, kādos gadījumos ir runa par valsts regulatīvās iestādes centrālo regulatīvo pilnvaru un pienākumu apdraudējumu tādā veidā, kas nenodrošina valsts regulatīvās iestādes neatkarību atbilstoši Direktīvas 2019/944 57. panta 4. un 5. punktam, un kādos gadījumos ir runa par vispārējām vadlīnijām, kas nav saistītas ar regulatīvajām pilnvarām un pienākumiem šīs direktīvas 59. panta izpratnē?

2) Vai, ņemot vērā prasību par regulatīvās iestādes neatkarību, tāds iepriekš izklāstītais valsts tiesību akta grozījums [kā pamatlietā], kura mērķis ir [likuma, kas bija spēkā pirms šiem grozījumiem] grozījumu sagatavošanas dokumentos norādītā veidā ietekmēt elektroenerģijas sadales cenas, izdarot grozījumus [likumā, kas bija spēkā pirms šiem grozījumiem] attiecībā uz sistēmas operatoru normatīvo vidi, ar kuriem gan nenotika tieša iejaukšanās nedz pārvades un sadales tarifos, nedz to aprēķināšanas metodikā, tomēr to rezultātā valsts regulatīvajai iestādei kontroles perioda vidū bija jāgroza kontroles metodika, ir uzskatāms par saderīgu ar Direktīvas 2019/944 57. panta 4. un 5. punktu?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

29 Ar abiem jautājumiem, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2019/944 57. panta 4. punkts un 5. punkta pirmās daļas a) apakšpunkts, lasot tos kopsakarā ar tās 59. pantu, jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kura mērķis, kā izriet no tā sagatavošanas darbiem, ir tostarp ietekmēt elektroenerģijas sadales cenas, taču tajā nav ietvertas nedz normas, kas konkrēti reglamentē elektroenerģijas pārvades vai sadales tarifus, nedz to aprēķināšanas metodika, bet kura spēkā stāšanās sekas ir tādas, ka šī tiesiskā regulējuma spēkā stāšanās dienā valsts regulatīvā iestāde ir grozījusi elektroenerģijas sistēmas darbības tarifu kontroles metodiku pirms esošā kontroles perioda beigām.

30 Šajā ziņā minētās direktīvas 57. panta 4. punktā būtībā ir paredzēts, ka dalībvalstis garantē regulatīvās iestādes neatkarību un nodrošina, ka tā, veicot šajā direktīvā un saistītajos tiesību aktos paredzētos regulatīvos uzdevumus ir juridiski un funkcionāli neatkarīga no citām publiskām vai privātām struktūrām un ka minētā iestāde nodrošina, ka tās personāls un par tās vadību atbildīgās personas darbojas neatkarīgi no tirgus interesēm un, veicot šos uzdevumus, neprasa un nepieņem tiešus norādījumus no valdības vai citām publiskām vai privātām struktūrām. Tomēr saskaņā ar 57. panta 4. punkta b) apakšpunkta ii) punktu šī pēdējā minētā prasība attiecīgā gadījumā neskar ciešu sadarbību ar citām valsts iestādēm vai valdības noteiktās vispārējās vadlīnijas, kas neattiecas uz Direktīvas 2019/944 59. pantā paredzētajiem regulatīvajiem pienākumiem un pilnvarām, kuras saskaņā ar šī pēdējā minētā panta 1. punkta a) apakšpunktu ietver pienākumu noteikt vai apstiprināt elektroenerģijas pārvades un sadales tarifus vai to aprēķināšanas metodiku.

31 Turklāt 57. panta 5. punkta pirmās daļas a) apakšpunktā ir paredzēts – lai aizsargātu regulatīvās iestādes neatkarību, dalībvalstis tostarp nodrošina, ka šī iestāde var pieņemt lēmumus autonomi un neatkarīgi no politiskām struktūrām.

32 Direktīvas 2019/944 57. panta normās būtībā ir atspoguļots šīs direktīvas 80. un 87. apsvēruma saturs, saskaņā ar kuriem, lai nodrošinātu pareizu elektroenerģijas iekšējā tirgus darbību, nepieciešams, pirmkārt, lai regulatīvās iestādes varētu pieņemt lēmumus par visiem attiecīgajiem regulatīvajiem aspektiem un lai tās būtu pilnīgi neatkarīgas no citām publiskām vai privātām interesēm, un, otrkārt, lai minētā direktīva neliedz dalībvalstīm iespēju izveidot un publicēt savu valsts enerģētikas politiku.

33 Šajā ziņā it īpaši 87. apsvērumā ir noteikts, ka atkarībā no dalībvalsts konstitucionālās uzbūves tās kompetencē varētu būt tāda politikas satvara noteikšana, kurā regulatīvajām iestādēm jādarbojas, piemēram, saistībā ar piegādes drošību. Tomēr vispārējām enerģētikas politikas vadlīnijām, ko noteikušas dalībvalstis, nebūtu jāapdraud šīs iestādes neatkarība un autonomija.

34 Pirmkārt, attiecībā uz jēdzienu "neatkarība" jānorāda, ka Direktīvā 2019/944 tas nav definēts. Tomēr no Tiesas judikatūras par Direktīvas 2009/72 interpretāciju, kuras 35. panta 4. un 5. punkts būtībā ir identisks Direktīvas 2019/944 57. panta 4. un 5. punktam, izriet, ka šis jēdziens tā ierastajā nozīmē attiecībā uz valsts iestādēm apzīmē statusu, kas nodrošina iespēju attiecīgajai iestādei rīkoties pilnīgi brīvi attiecībā pret iestādēm, no kurām ir jānodrošina tās neatkarība, un tā ir pasargāta no jebkādiem norādījumiem un jebkāda spiediena. Šī lēmumu pieņemšanas neatkarība nozīmē, ka, pildot regulatīvos pienākumus un īstenojot pilnvaras, valsts regulatīvā iestāde lēmumus pieņem autonomi, pamatojoties tikai uz sabiedrības interesēm, lai nodrošinātu Direktīvā 2009/72 izvirzīto mērķu ievērošanu, nebūdama pakļauta ārējiem norādījumiem, ko izdod citas valsts vai privātas struktūras (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2020. gada 11. jūnijs, *Prezident Slovenskej republiky*, C-378/19, EU:C:2020:462, 32., 33. un 54. punkts, kā arī 2021. gada 2. septembris, Komisija/Vācija (Direktīvas 2009/72 un Direktīvas 2009/73 transponēšana), C-718/18, EU:C:2021:662, 108. un 109. punkts).

35 Šajā ziņā Tiesa ir norādījusi, ka valsts regulatīvo iestāžu pilnīga neatkarība attiecībā pret saimnieciskajiem un publiskajiem subjektiem, vai tie būtu administratīvas vai politiskas struktūras un – pēdējā minētajā gadījumā – izpildvaras vai likumdošanas varas pārstāvji, ir vajadzīga, lai nodrošinātu, ka šo iestāžu pieņemtie lēmumi ir objektīvi un nediskriminējoši, izslēdzot iespēju privileģēti attiekties pret uzņēmumiem un saimnieciskajām interesēm, kas ir saistīti ar valdību, ar vairākumu vai katrā ziņā ar politisko varu un lai ļautu regulatīvajām iestādēm savu darbību koordinēt ilgtermiņa perspektīvā, kas ir vajadzīga Direktīvas 2009/72 mērķu sasniegšanai. Turklāt Tiesa ir precizējusi, ka jāgarantē valsts regulatīvo iestāžu neatkarība ne tikai no valdības, bet arī no valsts likumdevēja (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 2. septembris, Komisija/Vācija (Direktīvas 2009/72 un Direktīvas 2009/73 transponēšana) C-718/18, EU:C:2021:662, 112. un 130. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

36 Turklāt Tiesa ir nospriedusi, ka valstu ministriju pārstāvji nevar izmantot savu dalību procedūrās par cenu noteikšanu, lai izdarītu jebkādu spiedienu uz regulatīvo iestādi vai tai sniegtu norādījumus, kas varētu ietekmēt šīs iestādes lēmumus, kad tā pilda savus pienākumus un īsteno pilnvaras (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 11. jūnijs, *Prezident Slovenskej republiky*, C-378/19, EU:C:2020:462, 62. punkts).

37 Otrkārt, kā nospriedusi Tiesa, regulatīvajai iestādei rezervētās pilnvaras ir izpildes pilnvaras, pamatojoties uz realitātes tehnisku un specializētu vērtējumu, un, īstenojot šīs pilnvaras, šai iestādei jāievēro principi un noteikumi, kas paredzēti detalizētā normatīvajā regulējumā Savienības līmenī un kuri ierobežo to rīcības brīvību un liedz tām izdarīt politiskas izvēles (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 2. septembris, Komisija/Vācija (Direktīvas 2009/72 un Direktīvas 2009/73 transponēšana), C-718/18, EU:C:2021:662, 132. punkts).

38 Lai gan saskaņā ar Direktīvas 2019/944 59. panta 1. punkta m) apakšpunkta formulējumu regulatīvajām iestādēm, protams, jānodrošina, ka tiek ievēroti noteikumi, kas reglamentē sistēmas drošību un uzticamību, kā arī jānovērtē to iepriekšējā darbība, no šī formulējuma neizriet, ka šo noteikumu izstrāde ietilpst to pilnvarās.

39 Šajā ziņā, kā izriet no šīs direktīvas 87. apsvēruma un kā tas paredzēts LESD 194. panta 2. punkta otrajā daļā, dalībvalstīm ir tiesības paredzēt nosacījumus savu energoresursu izmantošanai. Tādējādi minētā direktīva neliedz dalībvalstīm iespēju izveidot un publicēt savu valsts enerģētikas politiku, kā arī noteikt regulatīvo iestāžu rīcības ietvarus, it īpaši attiecībā uz piegādes drošību. Tātad dalībvalstis var brīvi pieņemt savu tiesisko regulējumu attiecībā uz valsts elektroenerģijas tirgu, izņemot šajā pašā direktīvā paredzētos regulatīvo iestāžu pienākumus un pilnvaras.

40 No šī viedokļa raugoties, kā ģenerāladvokāts norādījis secinājumu 52. un 53. punktā, tas, ka dalībvalsts īsteno savas pilnvaras attiecībā uz savas enerģētikas politikas noteikšanu, var ietekmēt elektroenerģijas sistēmas darbības izmaksas. Turklāt tas vien, ka dalībvalsts, pieņemot tiesisko regulējumu, vēlas samazināt elektroenerģijas sadales cenas, pats par sevi nav nesaderīgi ar Direktīvas 2019/944 57. panta 4. un 5. punktu.

41 Tomēr, ņemot vērā Direktīvas 2019/944 57. panta 4. un 5. punktu, nav pieļaujami tādi valsts regulatīvie pasākumi, kuros ir ietverti sīki izstrādāti noteikumi, ar kuriem konkrēti nosaka elementus, kas ir regulatīvās iestādes ziņā, piemēram, elektroenerģijas sistēmas tarifu līmeni vai to aprēķināšanas konkrētu metodiku.

42 Šajā ziņā attiecīgajai valsts tiesai, lai novērtētu tāda valsts reglamentējoša pasākuma kā pamatlietā aplūkotais saderību ar regulatīvo iestāžu neatkarības principu, jāpārbauda, vai valsts regulatīvās iestādes veiktās izmaiņas elektroenerģijas sistēmas tarifu noteikšanas metodikā ir likuma sekas, kas attiecas tikai uz aspektu, kurš nav saistīts ar tādu šīs iestādes pienākumu Direktīvas 2019/944 59. panta izpratnē kā, piemēram, apgādes drošību.

43 Turklāt jāpārliecinās, ka apsvērumi, ko dalībvalsts valdība formulē likuma pieņemšanas procesā, it īpaši apsvērumi par šī likuma iespējamo ietekmi uz attiecīgās elektroenerģijas sistēmas tarifu noteikšanu, kas ietverti minētā likuma sagatavošanas darbos, nav saistoši un ka regulatīvā iestāde tos nekādā gadījumā nevar uzskatīt par norādījumiem, kas tai būtu jāievēro, pildot savus pienākumus un īstenojot pilnvaras (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 11. jūnijs, *Prezident Slovenskej republiky*, C-378/19, EU:C:2020:462, 63. punkts).

44 Turklāt tas, ka valsts likumdevējs grozīja minētās valdības noteiktās prasības attiecībā uz apgādes drošību šī paša likuma spēkā stāšanās dienā un pirms kontroles perioda beigām un ka tāpēc regulatīvā iestāde grozīja šos tarifus, pats par sevi neapšauba to, ka regulatīvā iestāde savas pilnvaras īsteno neatkarīgi.

45 Šajā gadījumā, kā izriet no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem un neskarot pārbaudes, kas jāveic iesniedzējtiesai, lai uzlabotu elektroenerģijas sadales sistēmu drošību, it īpaši, saskaroties ar ekstrēmiem laikapstākļiem, kas izraisījuši būtiskus elektroapgādes traucējumus Somijā, valsts likumdevējs ir pieņēmis Elektroenerģijas tirgus likumu, kurā šo sistēmu operatoriem ir noteikti mērķi uzlabot apgādes drošību. Somijas valdība uzskata, ka šajā nolūkā minētajā likumā šiem operatoriem tostarp bija paredzēts pienākums līdz 2028. gada beigām to attiecīgajās atbildības zonās izpildīt prasības attiecībā uz minēto sistēmu būvniecību un uzturēšanu. Tomēr šī likuma grozījumi, kas tika izdarīti ar Likumu 730/2021, tika pieņemti, lai, kā norāda šī valdība, pagarinātu šo prasību īstenošanas laikposmu, lai saskaņā ar Likuma 730/2021 sagatavošanas darbiem ierobežotu elektroenerģijas sadales cenu pieaugumu. Iesniedzējtiesa šajā ziņā norāda, ka šie grozījumi kā tādi neattiecas uz elektroenerģijas iestādes piemēroto sadales sistēmu operatoru atlīdzības likmju kontroles metodiku.

46 Pamatlietā aplūkotajā likumdošanas procesā un tā paredzamības nolūkā enerģētikas aģentūra iesniedza pamatziņojumu par elektroenerģijas sistēmas darbības tarifu noteikšanas kontroles metodiku, kurš pielīdzināms neatkarīga eksperta atzinumam par minēto izmaiņu iespējamo ietekmi uz šiem tarifiem apgādes drošības jomā. Turklāt, ņemot vērā Tiesas rīcībā esošos lietas materiālus un kā apgalvo šī aģentūra, šķiet, ka – neskarot iesniedzējtiesas vērtējumu – minētā aģentūra strīdīgajos lēmumos pēc savas ierosmes ir pievērsusies jautājumam par šo pārbaudes metodiku pēc Likuma 730/2021 stāšanās spēkā saskaņā ar Uzraudzības likuma 13. panta pirmās daļas 2. punktu, kurā minētajai aģentūrai ir skaidri piešķirtas pilnvaras novērtēt šīs metodikas grozījumu nepieciešamību un pamatojumu.

47 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem jāatbild, ka Direktīvas 2019/944 57. panta 4. punkts un 5. punkta pirmās daļas a) apakšpunkts, lasot tos kopsakarā ar tās 59. pantu, jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kura mērķis, kā izriet no tā sagatavošanas darbiem, ir tostarp ietekmēt elektroenerģijas sadales cenas, taču tajā nav ietvertas nedz normas, kas konkrēti reglamentē elektroenerģijas pārvades vai sadales tarifus, nedz to aprēķināšanas metodika, bet kura spēkā stāšanās sekas ir tādas, ka šī tiesiskā regulējuma spēkā stāšanās dienā valsts regulatīvā iestāde ir grozījusi elektroenerģijas sistēmas darbības tarifu kontroles metodiku pirms esošā kontroles perioda beigām.

Par tiesāšanās izdevumiem

48 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/944 (2019. gada 5. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES, 57. panta 4. punkts un 5. punkta pirmās daļas a) apakšpunkts kopsakarā ar šīs direktīvas 59. pantu

jāinterpretē tādējādi, ka

tie pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kura mērķis, kā izriet no tā sagatavošanas darbiem, ir tostarp ietekmēt elektroenerģijas sadales cenas, taču tajā nav ietvertas nedz

normas, kas konkrēti reglamentē elektroenerģijas pārvades vai sadales tarifus, nedz to aprēķināšanas metodika, bet kura spēkā stāšanās sekas ir tādas, ka šī tiesiskā regulējuma spēkā stāšanās dienā valsts regulatīvā iestāde ir grozījusi elektroenerģijas sistēmas darbības tarifu kontroles metodiku pirms esošā kontroles perioda beigām.

[Paraksti]